

BELË OORSEE VOORDAT RAND VERSWAK

Dawie Roodt—Libertyn, Sondag 17 Mei 2015

Om die een of ander rede dink mense ekonome is waarsêers. Ekonomie word gevra oor toekomstige rentekoerse, inflasie, ekonomiese groei en werkloosheid.

Dis eenvoudig verkeerd. Ekonomie weet net so min soos enigiemand anders wat in die toekoms gaan gebeur. Die beste wat hulle kan doen, is om te probeer sin maak van die wêreld waarin ons vandag leef, en dit is moeilik genoeg.

Dit is wel waar dat patrone wat vandag waargeneem kan word, 'n aanduiding kan wees van wat in die toekoms verwag kan word – maar dit bly slegs 'n aanduiding.

Nietemin, van al die veranderlikes waaroor 'n toekomsmening van ekonome verwag word, is die waarde van die rand die moeilikste om te bepaal.

Hoewel ek nie weet wat van die rand gaan word nie, kan ek miskien help verduidelik wat nou aan die gang is.

Eerstens moet ons die terme “sterk” en “swak” wisselkoerse verstaan. Dit laat my dink aan die honger gesin wat by die pizza-restaurant instap, 'n pizza bestel en vra dat die pizza in baie stukke gesny word, “want ons is baie honger”.

Die eerste fout wat mense maak, is om te dink dat die wisselkoers van verskillende geldeenhede aandui of 'n spesifieke geldeenhede “sterk” of “swak” is.

Byvoorbeeld, vandag het 'n Japannees 10,05 jen nodig om een rand te koop. Op die oog af lyk dit dus asof die rand “sterker” as die jen is. Maar dit is nie so nie, want tien jaar gelede het jy 17,32 jen nodig gehad om 'n rand te koop.

Dus, die verandering in die wisselkoers is belangrik wanneer van 'n sterk of swak geldeenhede gepraat word.

Dis amper soos om 'n Margherita-pizza met 'n seekos-pizza te vergelyk – die Margherita is goedkoper, selfs al is die snye groter.

Die tweede belangrike punt oor geldeenhede is die konsep van “koopkrag”.

Teoreties sal die geldeenhede in 'n spesifieke land goedere van dieselfde waarde in 'n ander land kan koop wanneer dit na die ander land se geldeenhede omgeskakel word. Wanneer soortgelyke produkte dieselfde kos in verskillende lande, wat beteken dit die geldeenhede het koopkragpariteit of koopkraggelykheid.

Maar soos enigiemand weet wat al in die buiteland was, is dit nie so nie. Sommige lande is baie “duurder” as ander. Byvoorbeeld, Switserland word beskou as die “duurste” land om in te leef en Nepal as die “goedkoopste”. Suid-Afrika is nommer 82 uit 119 lande. Ons is taamlik “goedkoop”.

'n Belangrike rede waarom sekere lande duur of goedkoop is, het daarmee te doen dat lande se geldeenhede nie “korrek” gewaardeer is nie.

Suid-Afrika is 'n goeie voorbeeld. 'n Big Mac-burger is 116% duurder in New York as in Pretoria.

Dit beteken dat die rand sowat 54% ondergewaardeer is teenoor die Amerikaanse dollar.

Selfs as 'n meer gesofistikeerde berekening gedoen word met data van die Internasionale Monetêre Fonds, bly die rand besonder ondergewaardeer op ongeveer R12 vir 'n dollar. Die rand behoort eintlik teen sowat R5,32 vir 'n dollar te verhandel teen koopkragpariteit.

Hoekom is die rand dan so ondergewaardeer? Daar is heelwat redes, soos 'n groot tekort op die lopende rekening, 'n groot fiskale tekort, swak groei, hoë inflasie, rentekoersverskille en dies meer.

Maar eintlik is die rand maar net ondergewaardeer weens een belangrike rede, en dit is die persepsies van die land. Selfs al is daar fundamentele redes waarom 'n geldeenhede swak behoort te wees, kan 'n geldeenhede steeds goed vaar as vertroue in die land goed genoeg is. Kyk nou maar na Switserland.

So, waar gaan die rand teen die einde van die jaar teenoor die dollar wees? Ek weet nie, maar wat ek wel weet, is dat baie dinge in die land agteruitgaan. Verder is ek skepties oor die vermoë van ons politieke leierskap om die probleme op te los.

Ek reken 'n wisselkoers van so R13 teenoor die dollar teen jaareinde is moontlik, hoewel dit ook te doen het met 'n “sterker” dollar. Selfs indien die rand beter vaar as wat ek verwag, sal dit net 'n kwessie van tyd wees voordat die rand hierdie vlak bereik.

Miskien kan jy die ietwat sterker vlakke van die rand gebruik om jou buitelandse beleggings aan te vul – en stenig my as ek verkeerd is.

 Dawie Roodt is die Hoofekonoom van die Efficient Group. Kontak gerus vir Dawie op dawieroodt@efgroup.co.za

t: +27 (0)12 460 9580 f: +27 (0)12 346 6135 e: info@efgroup.co.za

Delyweg 81, Hazelwood, Pretoria, 0081 Suid-Afrika

www.efgroup.co.za

Volg ons op

Vrywaring: Alhoewel alle maatreëls getref is om die akkuraatheid van die brosjure-inhoud te verseker, aanvaar die Efficient Group Bpk. geen aanspreeklikheid vir enige weglatings of of foute hierin vervat nie. Die inhoud van hierdie dokument moet nie as finansiële advies beskou word nie. Efficient Group Bpk. behou die reg om die inhoud van hierdie dokument sonder vooraf kennisgewing te verander.